

3. כשירותם של מועמדי המפלגות לבחירות לכנסת

הליך אישור מועמדי המפלגות לבחירות לכנסת יהיה בהתאם לעיקרי ההצעה שלהלן:

א. ועדת אישור ממלכתית

תכונן ועדה ממלכתית לאישור מועמדי המפלגות לבחירות לכנסת, בראשות שופט עליון בדימוס שימנה נשיא בית המשפט העליון במינוי קבע לכהונה אחת של חמש שנים.

ב. הרכב הוועדה הממלכתית

ועדת האישור הממלכתית תורכב מיושב ראש הוועדה, שופט עליון בדימוס; שני נציגים מהאקדמיה (פרופסורים מאחת האוניברסיטאות); שני נציגי ציבור (בתחומי עיסוק שונים); שני חברי כנסת בעלי השכלה משפטית (נציג הקואליציה ונציג האופוזיציה).

ג. מינוי חברי הוועדה

1. יושב ראש הוועדה יפעל למינוי נציגי האקדמיה ונציגי הציבור, וזאת בהתייעצות עם גורמים רלבנטיים. המינוי יהיה לתקופה של שלוש שנים, ובסמכות יושב ראש הוועדה להאריכו בשנתיים נוספות או למנות נציגים אחרים.
2. ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת תאשר את מינויים של שני חברי הכנסת לחברות בוועדה הממלכתית, לכהונה של שלוש שנים, ובסמכותה להאריך את המינוי לשנתיים נוספות או למנות נציגים אחרים.

ד. סמכויות הוועדה

1. ועדת האישור הממלכתית תקבל לידיה את תיקי המועמדים המבקשים להתמודד במסגרת מפלגותיהם לבחירות לכנסת.
2. ועדת האישור הממלכתית תבחן אם המועמדים עונים על הקריטריונים הנדרשים לצורך התמודדותם בבחירות הפנימיות של מפלגותיהם ולעניין מועמדותם ברשימות המפלגות לבחירות לכנסת.

3. בסמכות ועדת האישור הממלכתית לאשר או לדחות את בקשות המועמדים, ולפיכך מחובתה להשיב לפונים אליה ולנמק את החלטותיה.

ה. כפיפות הוועדה לביקורת

התנהלותה של ועדת האישור הממלכתית והחלטותיה תהיינה נתונות לבחינת מבקר המדינה ולביקורתו.

ו. קריטריונים נדרשים להצגת מועמדות לבחירות לכנסת

1. המועמד הוא בעל אזרחות ישראלית בתוקף של שלוש שנים לכל הפחות.
2. למועמד מלאו 28 שנה לפחות ביום הגשת הפנייה לוועדה.
3. המועמד הוא בעל תואר ראשון, תואר הנדסאי, או תעודה אחרת מטעם מוסד להשכלה גבוהה בארץ, המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה (8 האוניברסיטאות, 36 המוסדות האקדמיים שאינם אוניברסיטאיים ו-24 המוסדות להכשרת עובדי הוראה), או בעל תואר ראשון מחו"ל ממוסד להשכלה גבוהה המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, או מועמד אשר קיבל הסמכה דתית לרב בישראל (הקריטריון תקף לכל אדם שהגו יליד 1970 ואילך).
4. המועמד לא הורשע בבית משפט בעבירה שיש עמה קלון; ולא תחול התיישנות על עבירה שיש עמה קלון לעניין המועמדות בבחירות לכנסת.
5. כנגד המועמד לא הוגש כתב אישום בעבירה פלילית שיש עמה קלון.
6. המועמד לא הואשם בעבירות מס בבית משפט ולא הודה בביצוע עבירות מס בעבור תשלום כופר.
7. המועמד יצהיר כי לא סחר בסמים או השתמש בסמים.
8. המועמד יצהיר כי לא היה חבר בכת כלשהי.
9. המועמד רכש ניסיון מקצועי של חמש שנים לכל הפחות באחד מהתחומים הרלבנטיים לפעילות ציבורית, כמו ממשל, חברה, כלכלה, חינוך, תעשייה, צבא וכיוצא באלה.
10. המועמד הוא בעל תעודת היתר לחברות במפלגה פוליטית.

ז. טופס מועמדות

ועדת האישור הממלכתית תנפיק טופס מועמדות לבחירות לכנסת, אשר יישלח על ידה בלבד למועמדים, בהתאם לפניותיהם לוועדה.

ח. מועד הגשת המועמדות

מועמדי המפלגות לבחירות לכנסת רשאים בכל עת להגיש את טופס המועמדות לאישור הוועדה הממלכתית. כמו כן, מועמד בעל תעודת היתר לחברות במפלגה פוליטית שעדיין אינו חבר במפלגה מסוימת, רשאי להגיש את מועמדותו באמצעות טופס המועמדות.

ט. מועד לתשובה

ועדת האישור הממלכתית תשיב לבקשתו של מועמד לבחירות לכנסת בתוך שלושה חודשים ממועד הגשת טופס המועמדות לוועדה; תשובת הוועדה תישלח בדואר רשום.

י. הליך בירור

ועדת האישור הממלכתית רשאית להזמין את המועמד להליך בירור כדי לבחון את התאמתו לכל הקריטריונים הנדרשים, כמו גם לבקש את התייחסותו לחומר נוסף שהוגש לה בעניינו על ידי גורמים אחרים.

יא. דחיית בקשה וערעור

מועמדים אשר בקשתם נדחתה על ידי ועדת האישור הממלכתית רשאים לערער על ההחלטה בדרכים הבאות:

1. לפנות שנית אל ועדת האישור הממלכתית ולהתייחס אל נימוקי הוועדה ו/או להציג חומר אחר בפנייה ו/או לבקש כי תופענה בפני הוועדה דמויות רלבנטיות מטעם המועמד.
2. לערער על החלטת ועדת האישור הממלכתית באמצעות פנייה לבית המשפט העליון.

יב. פרסום רשימת המועמדים

ועדת האישור הממלכתית תפרסם מעת לעת, באמצעות העיתונות, רשימות של מועמדים להתמודדות בבחירות לכנסת, כדי לאפשר קבלת מידע רלבנטי מהציבור הרחב על אודות המועמדים. הוועדה תפרסם בעיתונות רק את שמות המועמדים אשר ענו על כל הקריטריונים הנדרשים בבחינה ראשונה של טופס המועמדות שהגישו.

הוועדה תביא לידיעת הציבור כי מוסר המידע לוועדה יהיה חייב בהצגת פרטיו האישיים ולא תישמר לו זכות החיסיון מפני חשיפתו ומפני עימות ו/או חקירה נגדית מצד בא כוחו של המועמד, וזאת על מנת שהליך זה לא ינוצל כדי להכפיש לשווא את שמם הטוב של המועמדים.

בהתאם לחומר שיעביר הציבור לרשות הוועדה תחליט הוועדה כיצד לנהוג כלפי המועמד, לזמנו לבירור, לפסול את מועמדותו, או אף להביא חומר מפליל לכאורה לבחינת המשטרה והפרקליטות.

יג. הסתייעות בגופים ממלכתיים

ועדת האישור הממלכתית תסתייע בגופים ממלכתיים לצורך טיפול בתיקי המועמדים לבחירות לכנסת ובחינתם. הגופים הם: משטרת ישראל, צה"ל, השב"כ, רשויות המס, הנהלת בתי המשפט וכל גוף ממלכתי אחר שיש ברשותו מידע העשוי לסייע לוועדה בעבודתה ובקבלת החלטותיה.

יד. תקפות האישור

תוקפו של האישור שנותנת ועדת האישור הממלכתית הוא לכל החיים. עם זאת, הוועדה רשאית ואף מחויבת לבחון אם מועמד אינו עונה עוד על אחד הקריטריונים, ובמקרה זה תביא לידיעת המועמד כי האישור שברשותו אינו בתוקף ואף תציין בפניו את סיבת הפסילה.

טו. אגרת טיפול בבקשה

ועדת האישור הממלכתית תגבה מכל מועמד הפונה אליה אגרה לבחינת מועמדותו בסך של 2,500 ₪. סכום זה יהיה צמוד למדד ויתעדכן אחת לשנה.

יתרונות ההצעה

1. מעצם הצבת הקריטריונים לאישור המועמדות תעלה רמת המועמדים לבחירות לכנסת.
2. מועמדים לא ראויים ייפסלו על ידי הוועדה, והבחירות במפלגות תתנהלנה בין מועמדים ראויים בלבד.
3. הקריטריונים שבהם יצטרכו לעמוד מועמדים לבחירות לכנסת יחייבו את היערכותם מבעוד מועד, על ידי רכישת השכלה, חיזוק המוניטין שלהם - בתחום האישי והמקצועי - וזהירות יתר בהתנהלותם, כדי להימנע מפסילת מועמדותם.
4. קביעת רף הגיל ל-28 שנה תאפשר לצעיר חברי הכנסת להגיע אל בין כתליה לאחר שצבר חמש שנות ניסיון מקצועי, ולא תאפשר בחירתם של צעירים חסרי כל ניסיון מקצועי רלבנטי, המדרדרים את הרמה בכנסת ואת מעמדה הציבורי.
5. משנתון מסוים (1970) תידרש השכלה רחבה כתנאי להגשת מועמדות לבחירות לכנסת. המסר למועמדים ולציבור - שלפיו רכישת השכלה היא חיונית למילוי תפקיד ציבורי נבחר - הוא חשוב לאין ערוך למעמדה של הכנסת ולתפקודה.
6. בשערי הכנסת לא יבואו אנשים שהאשמו בבית משפט בעבירות שיש עמן קלון, גם לא אלה הממתינים להתיישנות עבירה שביצעו.
7. איכות המועמדים תשפיע על התחרותיות בין המפלגות, אשר תשאפנה להציג לציבור רשימה אטרקטיבית של דמויות בעלות מוניטין.
8. ועדת האישור הממלכתית תסייע למפלגות לערוך את הסינון הראשוני של מועמדיהן לבחירות לכנסת כדי להותיר את ההתמודדות בין המועמדים הטובים ביותר.
9. תהליך המבקש להעלות את רמת המועמדים לבחירות לכנסת יאפשר לאישים רבים להציג את מועמדותם במסגרת הבחירות הפנימיות במפלגות וברשימה לבחירות לכנסת, דבר שנמנע בעבר נוכח מעמדם הנמוך של חברי הכנסת בקרב הציבור.
10. מעמדה ותפקידה של הוועדה שבראשה ניצב שופט עליון בדימוס הם מסר לציבור הרחב שלפיו תפקיד חבר הכנסת הוא משמעותי לחברה הישראלית ועל כן כל המבקש להיות חבר כנסת ראוי כי יבחן על ידי הוועדה בטרם אישור מועמדותו.
11. מועמד בלתי ראוי ישקול היטב אם להציג מועמדות, מתוך חשש כי אירוע בעייתי מעברו ייחשף לציבור ויפסול את מועמדותו.

קידום ההצעה: חקיקת חוק מועמדי המפלגות לבחירות לכנסת.